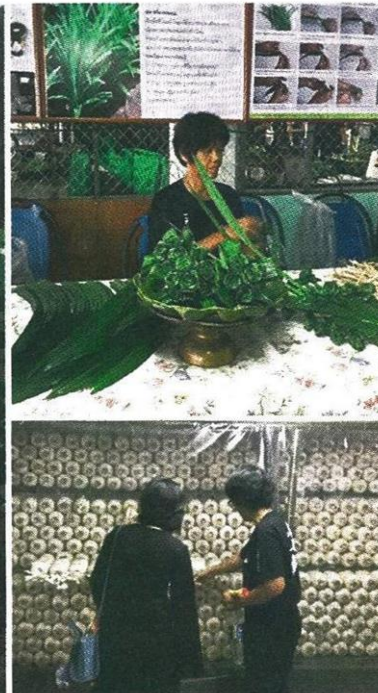
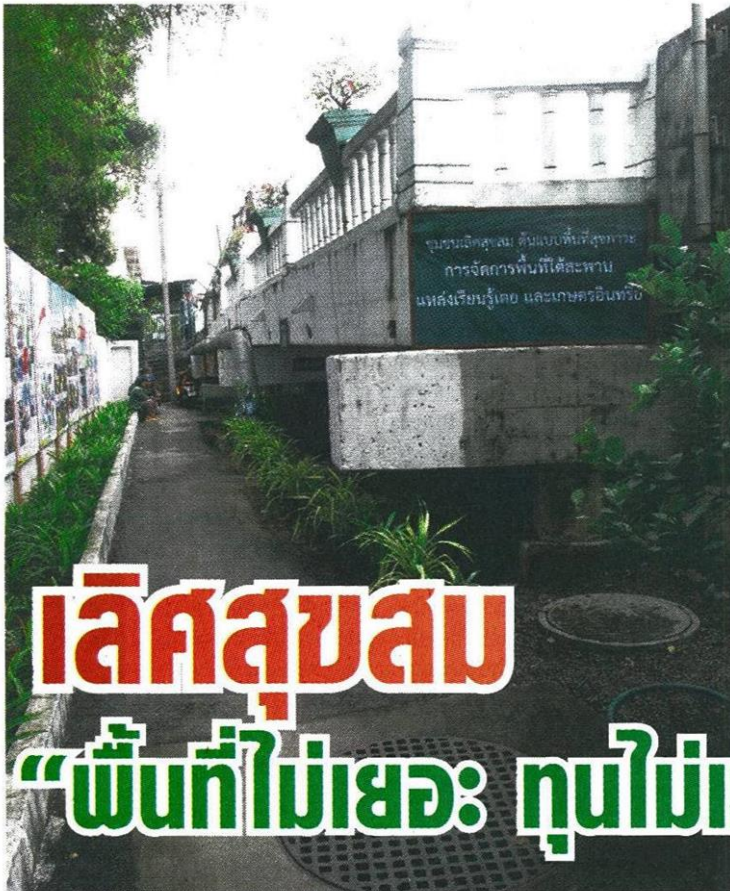

ท้องที่ที่ กกม.
ไม่ได้จำกัดเลย
แต่เราไม่ได้
จัดการต่างหาก
เราไปจําแนกกับมัน
ว่าไม่มีพื้นที่

พ.ศ. ๒๕๖๐ จันทรุเบกษา

เลิศสุขสม “พื้นที่ไม่เยอะ ทุนไม่เยอะ แต่สร้างสุขได้”

กะบะดินมาจัดวางใส่ถุงพลาสติกใสเพื่อนำไปขาย

กรกิจ เป็นเจ้าหน้าที่อีกคนที่ปักหลักดูแลพื้นที่ได้ละพานแห่งนี้ โดยเขาได้รับการว่าจ้างผ่านทางมูลนิธินวัตกรรมทางสังคม ที่ส่งเสริมให้เอกชนสนับสนุนผู้ทำงานพัฒนาสาธารณะประโยชน์ในพื้นที่ โดยจากการมองเห็นกระแสรักสุขภาพกำลังมาแรง เขาจึงศึกษาวิธีการปลูกผักปลอดสารพิษจาก YouTube แล้วนำมาทดลองปรับให้เข้ากับพื้นที่ โดยมีน้องๆ ในชุมชนมาช่วยลงมือเพื่อเป็นการใช้เวลาว่างให้เป็นประโยชน์

“เดิมเรามีตั้งโรงเพาะเห็ดและปลูกผักชุมชนตรงที่อื่น พอน้ำท่วมหนีกันออกไปอยู่ที่อื่นก็แยกทำที่บ้าน และมาเริ่มคิดกันใหม่ โดยย้ายมาอยู่ได้ละพานให้หมด เพราะเราทำเป็นห้องปิดมิดชิด กันสุนัขหรือแมวมารบกวน ส่วนเห็ดที่ได้นอกจากกินกันเองที่เหลือก็นำไปขาย นำเงินเข้ากองทุนชุมชนอีกส่วนปันให้คนที่มาช่วยกัน”

เขาเล่าว่าคนในชุมชนส่วนใหญ่มีงานทำ ดังนั้นใครมีเวลาว่างก็เข้ามาช่วยกัน ร้อยละแปดถึงเก้าสิบจึงเป็นผู้สูงอายุที่

เพราะเห็นว่า “ได้ละพานบางซี่แก๊ง” เป็นพื้นที่ว่างเปล่าไม่ได้ทำอะไร ชาวชุมชน “เลิศสุขสม” แขวงบางด้วน เขตภาษีเจริญ จึงนำมาปรับปรุงเป็นพื้นที่ส่วนกลางสร้างกิจกรรมสุขภาพของชุมชน

ได้ละพานเป็นพื้นที่ที่มักได้รับการเพิกเฉย เช่นพื้นที่ได้ละพานแห่งนี้ เดิมเป็นที่นั่งกินเหล้าของคนในชุมชน พื้นที่เต็มไปด้วยขยะจนไม่สามารถสัญจรได้ด้วยซ้ำ

แต่หลังปรับปรุงพื้นที่ ส่วนหนึ่งถูกแบ่งให้เป็นทั้งโรงเพาะเห็ด ปลูกผักเพื่อรับประทานซึ่งจะนำไปแจกจ่ายและจำหน่าย

ให้กับสมาชิกในชุมชนและนอกพื้นที่ ขณะจัดสรรอีกส่วนเป็นศูนย์เรียนรู้งานหัตถกรรมและผลิตภัณฑ์จากเตาเผา ที่ว่างที่เหลือคือพื้นที่ออกกำลังกาย พักผ่อนหย่อนใจของคนในชุมชน

“ผัดนี้เราเริ่มปลูกตั้งแต่ปีที่แล้ว ตอนแรกปลูกเล่น ๆ พอโตก็แจกเพื่อนบ้าน ตอนหลังเห็นว่าดีก็มาช่วยกันปลูกเยอะขึ้น ตอนนี้อยู่เริ่มมีการนำไปจำหน่ายที่ตลาดวังหลังสร้างรายได้กลับคืนชุมชน” กรกิจ พวงมาลี บอกเล่าขณะกำลังตั้งใจก้มหน้าตัดยอดอ่อนต้นทานตะวันและผักบุ้งใน

ลูกออกไปทำงานอยู่บ้านเฉยๆ ซึ่งพื้นที่นี้ยังเป็นแหล่งเรียนรู้งานฝีมือต่าง ๆ ทั้งร้อยพวงมาลัย ดอกไม้ประดิษฐ์จากใบเตย กระทงใบเตย หรือช่อดอกไม้ เป็นต้น ที่จะทำให้ผู้สูงวัยเหล่านั้นเพลิดเพลินไม่น้อย โดยล่าสุดยังได้รับความร่วมมือกับมหาวิทยาลัยสยาม ที่ส่งนักศึกษาลงพื้นที่ชุมชน เนรมิตใต้สะพาน กลายเป็นแหล่งเรียนรู้ระหว่างชุมชนและฝ่ายวิชาการ

"เราสอนเขา เราสอนเรา เขาให้ความรู้เกี่ยวกับวิทยาการเทคโนโลยีกับเรา เช่น เทคนิคการทำกระดาดจากใบเตยที่เรากำลังต่อยอดไปเป็นการทำดอกไม้จันทน์"

ย้อนกลับไปกว่าสามสิบปีก่อน เลิศสุขสม เป็นชุมชนที่ชาวบ้านนิยมปลูกเตย ทำสวนดอกไม้เพื่อนำไปส่งขายที่ปากคลองตลาด โดยการสัญจรยังต้องอาศัยแต่เส้น

ทางเรือเท่านั้น แต่ใครจะคาดคิดว่าไม่กี่ปีหลังชุมชนถูกพัฒนาความเป็นเมือง ซึ่งเริ่มตั้งแต่มีถนนตัดผ่านกลางพื้นที่ไร่นาของคนในชุมชน แม้จะสร้างความสะดวกในการสัญจรมากขึ้น แต่ก็ส่งผลให้วิถีชีวิตของชุมชนเริ่มเปลี่ยนแปลง

"คนก็ขายที่ติดทำถนน จากสวนเตยหายไหมดเลยเหลือแค่ไม่กี่ราย เพียงสองสามหมู่บ้าน แต่เราไม่ยอมทิ้งมรดกชุมชน ในอดีต จึงคิดรื้อฟื้นส่งเสริมให้ชาวบ้านปลูกเตยในชุมชน"

จากจุดแข็งการพัฒนาด้วยการมีผู้นำ อารมณ์ ยมทอง ประธานชุมชนเลิศสุขสมที่มีความเข้มแข็งและการมีส่วนร่วมของคนในชุมชน วันนี้ เลิศสุขสมจึงถูกยกเป็น 1 ใน 10 ชุมชนต้นแบบพื้นที่สุขภาพของเขตภาษีเจริญ ซึ่งเกิดจากการพัฒนา ร่วมกันระหว่างชาวชุมชนเลิศสุขสม และศูนย์วิจัยเพื่อพัฒนาชุมชน (ศวพช.) มหาวิทยาลัยสยาม ภายใต้การสนับสนุนของสำนักงานกองทุนสนับสนุนการสร้างเสริมสุขภาพ (สสส.) เพื่อดำเนินงานพัฒนา

พื้นที่สุขภาพ (Healthy Space) ในพื้นที่เขตภาษีเจริญ เพื่อพัฒนาให้เป็นพื้นที่สร้างสุขให้กับชุมชน รวมถึงปรับปรุงภูมิทัศน์แวดล้อมชุมชนให้มีความน่าอยู่มากขึ้น

ผศ.ดร.กุลธิดา จันทรเจริญ ผู้อำนวยการ ศวพช. มหาวิทยาลัยสยาม และเลขาธิการมูลนิธิวิจัยเพื่อพัฒนามนุษย์และชุมชน กล่าวย้ำว่า "ที่จริงพื้นที่ กทม. ไม่ได้จำกัดเลย แต่เราไม่ได้จัดการต่างหากเราไปจํานนกับมันว่าไม่มีพื้นที่"

ปัจจุบันได้สะพานหลายแห่ง ยังกลายเป็นพื้นที่สร้างปฏิสัมพันธ์ของคนในชุมชน และชุมชนกับชุมชน บางชุมชนเริ่มมีการรวมตัวกันเองอย่างไม่เป็นทางการ ซึ่งผู้อำนวยการ ศวพช. เหยื่อว่ากระบวนการดังกล่าว ต้องเกิดขึ้นจากแรงบันดาลใจจากชุมชนเป็นสิ่งสำคัญ

"ที่ผ่านมาเราใช้ทั้งกระบวนการสื่อสาร

แลกเปลี่ยนระหว่างกัน ซึ่งทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลง เราได้เห็นการมีส่วนร่วมชุมชนเกิดขึ้น โดยที่ไม่ได้เกิดจากการบังคับเขา แต่กลับมีการขยายชุมชนพื้นที่สุขภาพในเขตนี้และขยายไปสู่เขตอื่น ๆ ต่อเนื่อง

"สำหรับการดำเนินงานในปีที่ 4 เรามองว่า หลายชุมชนที่ทำงานกับเรา เขาควรต้องก้าวเป็นพื้นที่ต้นแบบได้แล้ว ซึ่งก้าวต่อไป ก็ต้องเตรียมพร้อมพื้นที่ที่จะเป็นแหล่งเรียนรู้ โดยตอนนี้มีชุมชนที่อาสาจะเข้าร่วม 10 พื้นที่"

ผศ.ดร.กุลธิดาเผยว่า ชุมชนต้องบอกความต้องการของตัวเอง เขาจะเป็นคนออกแบบพื้นที่ของตัวเอง ฐานคิดที่มาจากชุมชน ทำให้มีศักยภาพ ขณะเดียวกันในกระบวนการเหล่านี้ยังเป็นการปรับวิถีคิดของเขาไปในตัวด้วย

"ตอนเราเข้าไปชี้แจงว่าพื้นที่สุขภาพคืออะไร เขายังบอกว่า เขาไม่มีพื้นที่ ทุกวันนี้อยู่คนต่างอยู่ ทุกคนพูดแต่คำว่า เป็นไปไม่ได้ แต่สิ่งที่เราพยายามพูดคือคำว่า "กินดี อยู่ดี" คือมีอาหารปลอดภัย มีรายได้ และอยู่ในสภาพแวดล้อมที่ดี

เราต้องเน้นกระบวนการการมีส่วนร่วม การถามความต้องการชาวบ้าน ต้องเปลี่ยนให้เขาเป็นคนลุกขึ้นมาทำเอง สร้างวิถีคิดให้เขา การคิดแบบนั้นว่าเป็นต้นแบบคือการสร้างคุณภาพมาตรฐานที่จะทำให้เขารู้สึกละอาย ถ้าหากมีคนเดินเข้าไปในชุมชนแล้วเจอขยะ"